

CEZA HUKUKU GENEL BÖLÜMÜNE İLİŞKİN YABANCI MAHKEMELERİN İLGİNÇ KARARLARINDAN ÖZETLER

Asis. Dr. Köksal BAYRAKTAR

1 — Fransız mahkemeleri kararları.

Ceza Kanunlarının geçmişe etkisi - Failin lehine olan kanun.

Dâva konusunu teşkil eden fiil sonradan yürürlüğe giren kanunla suç olmaktan çıkarılmış ise, sanık, bu fiilden dolayı cezalandırılmaz. Sanık kendi lehinde olan yeni hükümden yararlanır (Cass. Crim., 7.5.1969, Rec. de droit pén., 1970, no. 173, sh. 168 - 170).

Ceza Kanunlarının mülkiliği - Avrupa ortak hukuku - Ulusal hukukun uluslararası hukuka bağımlılığı.

Avrupa Ekonomik Topluluğunun 4 Nisan 1962 tarihli Bakanlar Kurulu kararına uygun olarak Fransa'ya İtalya'dan şarap ithal eden ve satışa sunan failin fiili Fransız şarap kanununun 4. maddesine aykırı görülerek koğuşturma açılmıştı.

Düzenli olarak yayımlanan ve uluslararası anlaşma niteliğini taşıyan Avrupa Ekonomik Topluluğu Bakanlar Kurulu kararına göre ulusal kanuna uygun nitelikteki şarap, ticarî değişme, alış - verişe uygun olmakta ve dolayısıyla bu eylemde bulunan kişinin beraati gerekmektedir (Bourg - en - Bress, Cour. corr. 6.11.1968; ve Cour d'assise de Lyon 14.2.1969). Fransız Yargıtayı, ilk derece mahkemelerinin bu kararlarını onaylamıştır. Yüksek mahkemeye göre : ulusal hukukun, Avrupa ortak hukukuna bağlılığı kabul edildiğine göre, her ne kadar suç Fransa'da işlenmiş ve Fransa'da cezalandırılacaksa da, suçun unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediği ortak hukukun yaptığı yollama gereğince, yabancı hukukun verilerine göre saptanacaktır. Bu sebeple ithal edilen şarap İtalyan kanununa uygun olduğuna göre olayda beraat kararı verilecektir (Cass. Crim., 22.10.1970, Rev. de droit pén. et de cri., 1971, novembre, sh. 230 - 261).

Teşebbüs - Hazırlık hareketleri, icra başlangıcı ayırımı.

Fransa'da çeşitli baskınlar düzenleyen bir çeteyi, polis, henüz yeni bir baskına girişmeden önce silâh ve baskın için gerekli diğer araçlarla birlikte yakalamıştı. Olayın getirdiği tartışma : hırsızlığa teşebbüste icra hareketlerine başlanıp başlanmadığı, ya da hazırlık hareketleri safhasında kalınıp kalınmadığı, idi.

Paris istinaf mahkemesine göre : "saldırı için kuvvetli bir patlayıcının yerleştirilmesi icra safhasına geçildiğini açıklıkla gösterir; hırsızlığını işlenebilmesini doğrudan doğruya ve hemen meydana getirecek olan hareketleri yapan ve pusu kurmuş bulunan sanıkların hareketlerinin neticelenmesine polis son anda engel olmuştur. Böylece olayda teşebbüse ilişkin kural uygulanmıştır (Ch. d'accusation de la Cour d'appel de Paris, 14.3.1970, Rev. de dr. pén. et de crim., 1971 novembre, sh. 261 - 262).

Iztırar hali.

Iztırar hali bütün suçlara ilişkin bir hukuka uygunluk sebebidir. Tanıklığı kabul etmiş, bu hususta yeminde bulunmuş ve kendiliğinden yargıç önüne çıkmış olan kişi eğitmen olması dolayısıyla failin ismini veremeyeceğini, çünkü bildiği hususu söylemekle öğrencilerin güvenini kaybedeceğini, bunun bir ıztırar hali olduğunu ileri süremez. Kişinin, olayda, tanıklığı kabul etmesi, yargıcın önüne kendiliğinden gelmesi ve yemin etmesi onun ıztırar halinde bulunmadığının delillerini teşkil eder (Cass. crim., 4.11.1971, Rec. de droit pén., 1972, no. 178, sh. 90 - 94).

Mücbir sebep - Mücbir sebebin şartları - Trafik kazası.

İnce ve kaygan bir buz tabakasının üstünde kayan bir otomobilin sürücüsü aracına hâkim olamayarak, bir yolcunun yaralanmasına sebep olmuş ve hakkında taksirle müessir fiilden dolayı koğuşturma açılmıştı. Koğuşturma ceza kanunundaki taksirli suça ilişkin hükme ve sürücünün süratine daima hâkim olmasını gerekli kılan Karayolu Kanununun R. 10 uncu maddesine dayanmıştı. Angers istinaf mahkemesi, sürücünün, olayda, mücbir sebep altında bulunduğunu belirterek tahliye kararı vermiş ve Fransız Yüksek Mahkemesi de bunu onaylamıştır.

Fransız Ceza Kanununun 64. maddesinde yer alan mücbir sebebin kurucu unsurunu, kişinin kanuna uygun olarak, hareket edebilmesini önleyen bir imkânsızlık hali teşkil etmektedir. Bu imkânsızlık kişinin serbest hareket edebilme gücünü ortadan kaldıran maddî bir imkânsızlık şeklin-

de olabileceği gibi, özgür ve bilinçli hareket düşüncesini felce uğratan yakın bir tehlikenin tehdidi de olabilir.

Sadece kaygan bir buzun var oluşu öngörülemeyen ve önlenemeyen fiili niteleyemez. Olayın diğer hususlarla birlikte gözönüne alınması gereklidir. Olayın meydana geldiği günün kuru oluşu, olay yerine kadar yolların kaygan olmayışı, ve sanığın olay yerine varıncaya kadar tehlikeye haberdar edilmemiş oluşu mücbir sebebi ortaya çıkarmaktadır. (Cass. crim., 11.4.1970, Rev. de science crim et de droit pén. comp., 1971, no. 4, sh. 927 - 929, açıklama : Alfred Légal).

İştirak - Aslî maddî iştirak.

“Aynı zaman ve aynı mekânda ve aynı saik” in etkisi ile hareket eden faillerin hareketleri ayrı ayrı olduğu zaman iştirak kurallarının uygulanmaması doğru değildir. Bu gerekçeden hareket eden Fransız Yargıtayı 28 Temmuz 1969 tarihli bir kararında kendilerinden istenen bedeli vermemek için mağduru itip yere düşüren ve kamyonu hareket ettirerek yaralanmasına sebep olan failer hakkında iştirak kurallarının uygulanması gerektiğini belirtmiştir (Cass. crim., 28.7.1969, Rec. de droit pén., 1970, no. 173, sh. 186 - 188).

Şikâyet.

Belirli bir olaya ilişkin olarak bir hususun şikâyet edilmesi, sadece bu hususa bağlı olarak dâva açılması ve zamanaşımının kesilmesini değil, şikâyetnamede yer almayan ve fakat olaya bağlı olan diğer hususlar hakkında da ayrı koğuşturma, yargılama yapılmasını da gerektirir. (Cass. crim., 30.6. 1971, Rec. de droit pén., 1971, no. 177, sh. 353 - 355).

Af.

30 Haziran 1969 tarihli af kanununda yer alan “1968’deki toplumsal ve siyasal olaylara ilişkin olmak” deyimini, sadece Fransa’daki mayıs ve haziran olaylarını değil, bu yılda meydana gelmiş olayları kapsamaktadır. Dolayısıyla bu tarihten önce, Çekoslovakya’daki baskı hareketleri üzerine, bir taşra ilinde komünist parti binasını yakmak, af kanununda öngörülen bir fiil niteliğini taşımaktadır. (Cour d’appel de Grenoble 3.1.1970, Rec. de droit pén., 1970, no. 173, sh. 200 - 203).

Af.

Mahkûmiyeti ortadan kaldırmağa yönelmiş olan af tasarrufu, esas ceza ile içtima etmeyen para cezasını da kapsamı içine alır (Cass. crim., 2.7.1970, Rec. de droit pén., 1971, no. 175, sh. 88).

Zamanaşımı.

Suç anî bir suç olsa dahi, zamanaşımı suçun meydana geldiği veya suçun tesbit edilebildiği andan itibaren işlemeğe başlar (Cass. crim., 7.12.1967, Rec. de droit pén., 1970, no. 172, sh. 37 - 42).

Emniyeti umumîye nezareti altında bulundurulma.

Emniyeti umumîye nezareti altında bulundurulma cezasının mahkûma tebliğ edilmesi, serbest bırakılma tarihinin kararda belirlenmesi, ve gözetim şeklinin açıklanması gerekmektedir. Fransız Yargıtayı 23 haziran 1970 tarihli kararı ile bu ilkelere uymayan Agen istinaf mahkemesi kararını bozmuştur. (Cass. crim., 23.6.1970, Rec. de droit pén., 1970, no. 174, sh. 297 - 298).

İade.

Dolandırıcılık suçundan dolayı Fransa'ya Belçika'dan iade edilen sanık hakkında başka bir dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı Fransız Yargıtayının 22 aralık 1969 tarihli kararı ile onaylanmıştır. Bu kararda Yargıtay, iade edilen sanık hakkında "Hususîlik kuralının" iadededen önceki suçlar hakkında geçerli olduğunu ve bunlar hakkında yargılama yapılamayacağını belirtmiş, fakat söz konusu olaydaki fiilin iadededen sonra gerçekleştirilmesi dolayısıyla yargılamanın mümkün olduğunu benimsemiştir (Cass. crim., 22. 12. 1969, Rec. de droit pén., 1970, no. 172, sah. 82 - 83).

2 — İsviçre mahkemeleri kararları.*Kast - Muhtemel kast - Şuurlu taksir*

Failin, fiilinin muhtemel neticelerini kabul etmesi veya bunlarla uyuşması durumunda muhtemel kast vardır.

Muhtemel, bağlı neticelerin istenmesi veya hiç olmazsa kabullenilmesinde muhtemel kast, neticenin kabul edilmemesi, öngörülen neticenin bilinçli olarak reddinde şuurlu taksir söz konusu olur (Trib. Féd. 3.7. 1970, Journal des Tribunaux, 1971, no. 3, sh. 83 - 85).

Meşru müdafaa.

Tecavüzde bulunan hayvan, bir kimsenin kasdî tahriki olmaksızın bu fiili işlemişse, meşru müdafaa hali meydana gelmez. Üçüncü şahsı koruyan kişinin meşru müdafaa halinden faydalanabilmesi için müdafaaasının tecavüze orantılı olması gerekir (Trib. Féd., 3.3.1971, Journal des Tribunaux, 1972, no. 1, sh. 29).

Samimî nedamet - Zararın ödenmesi.

Suçlunun samimî nedameti, "kendisinden beklenebilecek ölçüde" zararı tamir etmesi ile belirlenir. Koğuşturma başladıktan sonraki ödemeler de samimî nedamet olarak kabul edilebilir. Yeter ki, suçlu, bu andan itibaren, zararı telâfi imkânına sahip bulunsun. (Trib. Féd., 3.7.1970, Journal des Tribunaux, 1971, no. 3, sh. 83 - 85).

Şikâyet.

İlk derece mahkemesinin hükmünden sonra şikâyetten vazgeçilemez. Müşteki mağdurun ölümünden sonra, yakınlarının bu şikâyeti geri almağa sıfatları bulunmamaktadır. (Trib. Féd., 2.12.1969, Journal des Tribunaux, 1970, no. 1, sh. 28 - 29).

Tecil.

Yabancı ülkede, deneme süresi içinde işlenen suç, mahiyeti itibariyle iadeye elverişli ve İsviçre hukukuna göre cürüm veya cünha ise, tescil edilmiş bulunan önceki cezanın infazını gerektirir.

Fakat bu ilkenin uygulanabilmesi için yabancı ülkede sanığın gıyabında verilmiş olan hükmün infaza elverişli duruma gelmiş bulunması gerekir. Tecili ortadan kaldıracak olan yargıç, yabancı ülkede suç işlendiğinde, bunu bizzat kendisi yargılama ile tesbit etmelidir. (Trib. Féd., 20.11.1969, Journal des Tribunaux, 1970, no. 1, sh. 30 - 32).

Küçükler hakkında uygulanacak tedbirler.

Ceza kanunu uygulamasında küçük olarak kabul edilen kişiler hakkında ancak ailesinin gözetimine ya da bir ıslah evine bırakmak gibi tedbirler uygulanabilir. Bu tedbirlerin uygulanmasına rağmen küçüğün ısrarla defalarca suç işlemesi, tedbirlerin yeterli olmaması halinde dahi gene bunların uygulanması gerekir. Kanunda belirtilen tedbirler dışında ceza ya da diğer tedbirlerin hükmedilmesi yolsuzdur. (Trib. Féd., 23.2.1970, Journal des tribunaux, 1971, no. 2, sh. 48 - 54).

Iztırar hali - Suların, fabrika artıkları ile kirlenmesi.

Bir peynir fabrikası sahibi, idarî yasakları dinlemeyerek, sahilde oturanlara zarar veren ve önemli miktarda balığın ölmesine sebep olan, fabrika artıklarını bir nehre boşaltmıştı.

Koğuşurma sırasında fabrika sahibi ıztırar haline dayanmak isteyerek, bu şekilde hareket etmeye mecbur olduğunu aksi halde meslekî imkânlarının sona ereceğini, bu durumun işçi ve çalışanların ücretlerini kısıtlayacağını ve bölgesel iktisadî ortamda derin etkiler yaratacağını ileri sürmüştü.

Mahkeme bu düşünceleri reddedererek, ıztırar halinin meydana gelebilmesi için tehlikenin yakın olması gerektiğini, oysa olayda belirtilen tehlikenin uzak ve belirsiz olduğunu; ıztırar halinde başka türlü hareket etme imkânını bulunmamasına karşın suların kirlenmesini önlemek için teknik usullerin bulunduğunu; ıztırar halindeki korunan menfaatin feda edilen menfaatten yüksek, ya da eşit değerde olduğunu, oysa olayda bu durumla karşılaşılmadığını, belirtmişti. (Trib. Corr. Verviers, 24.12.1968, açıklama : Alfred Légal, Rev. Science crim. et de droit pén. comp., 1971, no. 4, sh. 829 - 830).